

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ | ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ & ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 22-24, ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

“Η Μουσική Στην Ψηφιακή Εποχή: Streaming & Τεχνητή Νοημοσύνη”, ήταν ένα διεθνές forum που συνδιοργάνωσε ο ΑΠΟΛΛΩΝ (ΟΣΔ συγγενικών δικαιωμάτων Ελλήνων μουσικών) και η FIM (Διεθνής Ομοσπονδία Μουσικών). Καθώς το **περιεχόμενο που παράγεται από Τεχνητή Νοημοσύνη και η κυριαρχία των πλατφορμών streaming εξαπλώνονται**, το συνέδριο εξέτασε πώς **τα μοντέλα εσόδων, τα νομικά πλαίσια και η καλλιτεχνική εργασία αναδιαμορφώνονται** σε μια ψηφιακή οικονομία που δίνει προτεραιότητα στην κλίμακα έναντι της βιωσιμότητας.

Το συνέδριο συγκέντρωσε καλλιτέχνες, επαγγελματίες της μουσικής βιομηχανίας, νομικούς, ακαδημαϊκούς, πολιτικούς, διανοητές και τεχνολόγους γύρω από τρία κεντρικά ερωτήματα:

- Πώς διασφαλίζονται **βιώσιμα και δίκαια μοντέλα αμοιβής** σε μια κορεσμένη ψηφιακή αγορά;
- Πώς προστατεύονται τα δικαιώματα των δημιουργών όταν **τα συστήματα ΤΝ εκπαιδεύονται με το έργο τους το οποίο στη συνέχεια ανταγωνίζονται;**
- Ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος του νομοθέτη στη διαμόρφωση **ηθικής ΤΝ και δικαιότερων ψηφιακών αγορών**, χωρίς να εμποδίζεται η καινοτομία;

Η Καθηγήτρια Ειρήνη Σταματούδη (Πανεπιστήμιο Λευκωσίας) εξερευνά την περίπλοκη σχέση μεταξύ Τέχνης, Τεχνητής Νοημοσύνης και Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Χρησιμοποιώντας το παράδειγμα του Damien Hirst και του σχεδίου του να «παράγει» έργα για 200 χρόνια μετά τον θάνατό του, η κα Σταματούδη αμφισβητεί τις παραδοσιακές έννοιες της πατρότητας και της αυθεντικότητας.

APOLLON
GREEK MUSICIANS'
COLLECTING SOCIETY

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ | ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΟΥΔΗ

Πώς η Τεχνητή Νοημοσύνη θα Διαμορφώσει τη Ζωή μας

Αθήνα, 23 Οκτωβρίου 2025
Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος

Καλημέρα σε όλες και όλους.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους διοργανωτές για την πολύ ευγενική τους πρόσκληση και να τους συγχαρώ για ένα τόσο, τόσο επιτυχημένο συνέδριο. Μου ζητήθηκε να εκφωνήσω μια κεντρική ομιλία, αλλά σκέφτηκα να «σπάσω» την παράδοση και να αναφερθώ αντί γι' αυτό σε μια πραγματική μελέτη περίπτωσης.

Ο Damien Hirst, ένας από τους διασημότερους καλλιτέχνες παγκοσμίως, σε μια συνέντευξη που έδωσε στους Times του Μαΐου τρέχοντος έτους, αποκάλυψε τα σχέδιά του να παράγει έργα για 200 χρόνια μετά τον θάνατό του. Είναι ακόμη ζωντανός· είναι 60 ετών. Δήλωσε ότι, προκειμένου να εξασφαλίσει την καλλιτεχνική του κληρονομιά, θα γράψει ένα σύνολο οδηγιών για 200 έργα τέχνης σε 200 τετράδια, και το κάθε ένα από αυτά θα ανοίγεται κάθε χρόνο μετά τον θάνατό του. Οι συλλέκτες θα μπορούν να αγοράζουν αυτά τα τετράδια μαζί με το δικαίωμα να δημιουργήσουν το έργο τέχνης που περιέχεται σε αυτά.

Θα λαμβάνουν επίσης ένα πιστοποιητικό υπογεγραμμένο από τους κληρονόμους του καλλιτέχνη, με το οποίο θα δηλώνεται ότι κάθε ένα από αυτά τα έργα είναι ένας αυθεντικός πίνακας του Damien Hirst. Τα πιστοποιητικά γνησιότητας δεν προβλέπονται από το δίκαιο ως αμάχητα τεκμήρια σχετικά με τη γνησιότητα ενός έργου. Είναι καθιερωμένα στην αγορά της τέχνης και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως απόδειξη ότι ένα έργο είναι αυθεντικό, απόδειξη η οποία, ωστόσο, μπορεί να ανατραπεί εάν υπάρχουν και αντίθετα αποδεικτικά στοιχεία.

Θεωρητικά, κάποιος θα μπορούσε να εισαγάγει τις οδηγίες που βρίσκονται στο τετράδιο, υπό μορφή *prompts*, σε μια εφαρμογή ΤΝ και να την αφήσει να παράξει τον πίνακα που ο Damien Hirst είχε φανταστεί ή ήταν έτοιμος να αποδεχθεί, ανεξάρτητα από την όψη του ή το τελικό αποτέλεσμα. Ο Damien Hirst, στην πραγματικότητα, είναι έτοιμος να αποδεχθεί αυτόν τον πίνακα ως αυθεντικά δικό του.

Το ζήτημα της αυθεντικότητας δεν συνδέεται κατ' ανάγκη με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Ένας πίνακας μπορεί να είναι αυθεντικός επειδή πράγματι δημιουργήθηκε από έναν συγκεκριμένο καλλιτέχνη, αλλά το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επ' αυτού να μην υφίσταται επειδή έχει λήξει. Ή ο πίνακας μπορεί να θεωρείται αυθεντικός απλώς επειδή φέρει ένα αυθεντικό πιστοποιητικό, χωρίς ο κατονομαζόμενος καλλιτέχνης να τον έχει στην πραγματικότητα δημιουργήσει. Τέτοιου είδους ασκήσεις δεν συνάδουν πάντοτε ομαλά με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και τεντώνουν τα όριά του. Αν σε αυτό προσθέσουμε ότι ένα σύστημα ΤΝ παράγει έναν τέτοιο πίνακα με τη συναίνεση του αποβιώσαντος καλλιτέχνη, βάσει των *prompts* που ο ίδιος έχει συντάξει, ποιος θα θεωρηθεί δημιουργός του πίνακα; Ο καλλιτέχνης; Ο χρήστης του συστήματος ΤΝ; Το ίδιο το σύστημα ΤΝ; Ή κανένας; Και πόσο ηθικό είναι να πωλείται στην αγορά ένα έργο που έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις οδηγίες του καλλιτέχνη αλλά όχι από τον ίδιο τον καλλιτέχνη και να αφήνεται εκτός το πρόσωπο -εφόσον πρόκειται για πρόσωπο και όχι για εφαρμογή- που στην πραγματικότητα δημιούργησε τον πίνακα;

Και αυτά, βεβαίως, δεν είναι τα μόνα ζητήματα που ανακύπτουν. Διότι το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας, εκ φύσεως, ενσωματώνει την αρχή της αλήθειας ότι μόνο τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να δημιουργούν, επειδή μόνο τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να ασκούν δημιουργικότητα και άρα να παράγουν πρωτότυπα έργα. Υπάρχουν βέβαια κάποια παραδείγματα εξαιρέσεων, όπως τα *computer-generated works* στο δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας του Ηνωμένου Βασιλείου, τα οποία έχουν τεθεί πρόσφατα υπό αμφισβήτηση.

Δεδομένου επίσης ότι οι πίνακες του Damien Hirst είναι μάλλον αφηρημένοι και μινιμαλιστικοί στη φύση τους -είναι απλώς πίνακες με κουκκίδες- θα ήταν επίσης δύσκολο να συναχθεί κατά πόσον οι οδηγίες στα τετράδια θεωρούνται έργα και όχι απλές ιδέες, και σε ποιον βαθμό συνέβαλαν δημιουργικά στο τελικό αποτέλεσμα. Επιπλέον, θα επιτρέπεται στον δημιουργό αυτού του μεταθανάτιου έργου να προσθέσει το δικό του όνομα, να ασκήσει το ηθικό του δικαίωμα της πατρότητας και της ακεραιότητας; Και πώς αυτό θα συνδυαστεί με το δικαίωμα των κληρονόμων του Damien Hirst να ασκούν τα μεταθανάτια ηθικά δικαιώματα πατρότητας και ακεραιότητας; Και πώς θα υπολογιστεί η διάρκεια, αν όχι από τον χρόνο θανάτου του Damien Hirst;

Αυτό σημαίνει ότι τετράδια τα οποία θα χρησιμοποιηθούν μετά την πάροδο 70 ετών από τον θάνατό του θα αναφέρονται σε έργα που πλέον δεν προστατεύονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Και αυτό είναι μόνο η αρχή. Θέλουμε τα

δημιουργήματα της ΤΝ να προστατεύονται από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας; Και υπό ποιες προϋποθέσεις; Ποιος θα πρέπει να είναι ο δικαιούχος; Πού χαράσσουμε τη γραμμή ανάμεσα στην ιδέα και στην έκφραση; Θα πρέπει τα *prompts* να θεωρούνται ιδέες ή εκφράσεις; Είναι ηθικό να εμφανίζεις ένα έργο ως δικό σου όταν έχει δημιουργηθεί από ΤΝ; Μπορούμε να εμποδίσουμε την ΤΝ να μιμείται ακόμη και το ύφος έργων ή μουσικής; Θυμάμαι τον Bjorn Ulvaeus των ABBA να λέει ότι η ΤΝ μπορεί να μιμηθεί το ύφος των ABBA και ότι δεν ένιωθε πως αυτό ήταν σωστό. Μπορούμε και πρέπει να το σταματήσουμε αυτό;

Τώρα, το πάνελ αυτό δεν εστιάζει κατ' ανάγκην στην ΤΝ και την πνευματική ιδιοκτησία, αλλά σε ευρύτερα ζητήματα ΤΝ, τα οποία θα συζητήσουμε με δύο πολύ εξέχουσες προσωπικότητες. Τους καλώ να πάρουν τις θέσεις τους. Είναι ο καθηγητής Jean-Gabriel Ganascia, μηχανικός και φιλόσοφος στην εκπαίδευση. Είναι σήμερα ομότιμος καθηγητής επιστήμης υπολογιστών στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης, υπότροφος της EurAI και επίτιμο μέλος του *Institut Universitaire de France*. Οι τρέχουσες ερευνητικές του δραστηριότητες εστιάζουν στην τεχνητή νοημοσύνη, την υπολογιστική και την ψηφιακή ηθική και τις ψηφιακές ανθρωπιστικές σπουδές. Είναι σήμερα πρόεδρος της Επιτροπής Ηθικής του *France Travail*, δηλαδή της Γαλλικής Υπηρεσίας Απασχόλησης, και της Συντονιστικής Επιτροπής του *Cercle des autorités de la culture*.

Και έχουμε επίσης μαζί μας τον Rodrigo Alberto Carazo. Εκλέχθηκε το 1993 από το Εθνικό Κογκρέσο της Κόστα Ρίκα για να ηγηθεί του νεοσύστατου θεσμού του Συνήγορου του Πολίτη. Ο Carazo, έχοντας υπάρξει επιχειρηματίας, δικηγόρος, οικονομολόγος και ακαδημαϊκός, εξελίχθηκε σε πλήρως αφοσιωμένο υπερασπιστή των δικαιωμάτων των ανθρώπων, τόσο ατομικά όσο και συλλογικά, και εργάστηκε για την προώθηση παρόμοιων θεσμών στη λατινοαμερικανική περιοχή. Στη συνέχεια εκλέχθηκε μέλος του Κογκρέσου, διορίστηκε ως πρεσβευτής της χώρας του στα Ηνωμένα Έθνη και εξελέγη από τη Γενική Συνέλευση μέλος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ. Ας ξεκινήσουμε...

**Ειρήνη Σταματούδη,
Πανεπιστήμιο Λευκωσίας**